

S Z Í N H Á Z

BERTOLT BRECHT: KOLDUSOPERA

Újvidéki Színház

Ez a *Koldusopera* nem az, amit Patakiék játszottak, hallottam az évad utolsó újvidéki bemutatója után többektől, akik érezhetően és érthetően nem csekély nosztalgiával említették a Virág Mihály rendezte szabadkai produkciót. S teljes mértékben igazat kell adni mindazoknak, akik a szabadkai színház aranycsapatának előadását idézve némi csalódással gondoltak a Pataki László, Fejes György, Juhász Anna (Karna Margit), Heck Paula, Tóth Éva, Versegi József, Majoros Kati, Godányi Zoltán, Szilágyi László, Czehe Gusztáv, Szabó István által számukra emlékezetes előadásra.

Ez a mostani *Koldusopera* valóban más.

Szerencsére és természetesen. Ugyanis ma itt Brecht-műve nem egy előadás a színházi műsorban, hanem politikai értékű gesztus, amit a pillanat vált ki a színházból és igazol.

Művészi tett, de több is ennél.

Politikai véleménynyilvánítás.

Jóllehet, a rendező – Robert Kolar – lényegében nem tesz egyebet, mint hagyja, működjön a szöveg, s formálódjék az előadás. Csak kissé siet, elhagy néhány dalt, rövidít, mintha minél előbb szeretne eljutni a fináléhoz, mintha fölöttébb kíváncsi lenne az utójáték fogadtatására. Tévedés lenne azonban arra gondolni, hogy ha az utójáték ennyire fontos, akkor előtte a telefonkönyvtől a Hamletig bármi eljátszható, lévén hogy az előadás célja, kiderüljön, a színészek, akik éppen Bertolt Brecht egyik legismertebb művét mutatják be, és velük együtt mi is, az előadás nézői, akiket az előcsarnokból, miután meghallgattuk Banka Livia előadásában Kocsma Jenny egyik híres-ismert dalát, rendőri kényszer parancsol a nézőtérre, mindannyian egy zárt világban élő rabok is és bolondok is vagyunk, amint ezt az utójátékban magukra csíkos rabruhának és bő bolondingnek beillő öltözéket öltő színészek látványa sugallja.

A világ bolondokháza is, börtön is, „mondja” a színház, amelynek deszkái MOST ITT valóban – az itteni korrupció, hazug, mocskos – világot jelentik, s hogy a rendező nem tud választani a diliház és a fogda között, mindkét metaforát találónak érzi, az nem az ő ingadozásával magyarázható, hanem tulajdon valóságunkkal.

Erre vonatkozik Kolar előadásának megannyi részlete kezdve a játékeretet körülöföggő börtöncelláktól, ezekben kap helyet többek között a „zenekar”, a szedett-vedett ruhákon át a teljes, minden vonatkozásban hangsúlyozott lepusztultságig. Ebben a siralmas térben és ezekkel a száználmas külsejű szereplőkkel, akikben Bertolt Brecht *Koldusopera* címen ismert zenés „játékának” alakjaira, a kolduskirályra, részeges feleségére, ribanc lányukra, koldusokra, kurvákra, rendőrökre ismerni, történik Újvidéken az előadás, melynek fel-
említeni nemegy hibáját könnyen lehet, kezdve bizonyos szereposztási furcsaságoktól az Újvidéken képzett színészek hagyományosan gyenge énektudásáig (tisztelőt a kevés kivételnek), de kit érdekel, mindez előadás közben eszébe sem jut az embernek, ha azt

látja, hogy lényegében az erkölcsi romlásról érdes hangon megszólaló színpadi mű ezúttal a mi valóságunk nagyon is jól ismert jegyeit tartalmazza. Ha érezzük, mi is a színpadra szerkesztett zárt börtönvilághoz hasonlóban élünk, ugyanúgy dühöng a korrupció, burjánzik a család, röpököd a pénz, mint a pelyva, a rendőrfőnök és a főgengszter(ek) hasonlóképpen puszipajtások, akkor is, ha egymást olykor becsapják, hát istenem, ilyen az élet, meg olyan is, hogy ismét kibékülnek, ha érdekeik így kívánják, ha azt látjuk, hogy a kisstíflű gengszterek úgy viselkednek, mintha ők lennének a „janik”, mert fegyverük van, mert gátlástalanul rabolhatnak, gyilkolhatnak, kedvükre lehetnek közönségesek, s ezt még élvezik is, holott éppen úgy kiszolgáltatottak, mint mindenki más.

És ehhez a naprakész valóságképhez szerkeszt a rendező egy ugyancsak hiteles utójátékot a nagy vezérről, az előadásban a diliház-börtön igazgatója, aki jóságos mosollyal nyugtázza, hogy játszanak a bentlakók, akik viszont tudomásul veszik, s velük együtt, mi is, hogy a főnök engedélyezi a játékot (marad a gyerek, ha játszik), valóban megértő és elnököző velük/velünk szemben.

Ez az előadás erről szól, anélkül, hogy a direkt aktualizálás ingoványos talajára tévedne. Itt nem történik egyéb, mint Brecht művének színrevitele, s mégis másról és sokkal többről van szó.

Az adott valóságról.

Hogy a *Koldusopera* minden felhangja ellenére színházi előadás, s elsősorban az, arról néhány színész játéka győz(het) meg bennünket. Számomra az előadás meglepetése Bosznai Tímea f. h. Peacocknéja. A szerep korban semmiképpen sem illik a fiatal színésznőhöz, de látván artisztikus ügyességű „belépőjét” ahogy megbicsakló papucsban lépked, vagy inkább botladozik egyensúlyozva a lépcsőkön lefelé (primadonna-belépő karikatúrája!), ki gondol afféle semmiségre, hogy a kolduskirály felesége nem látszik idősebbnek saját lányánál, csak azt érezni, ez a nő szeszrel van átitatva, alkoholban van pácolva. Kár, hogy a jelenet végén hirtelen, indokolatlanul, ami színészi tapasztalatlansággal magyarázható, átvált józanba. Szerencsére később visszatalál kezdeti önmagához és a Mezei Zoltán tolmácsolta rendőrrel az előadás legfigyelemreméltóbb teljesítményét nyújtja. Smith rendőr kis szerep, de ebben az előadásban fontossá válik. Ő zavarja be a nézőket az előcsarnokból, ahol Kocsma Jenny (a kiváló Banka Lívia) Songját hallgatják, ő lesz a közvetítő a főgengszter, Bicska Maxi (Magyar Attila a szükségesnél kevésbé formátumos megjelenítésében), a rendőrfőnök, Tigris Brawn (László Sándor főlényt és zavartságot váltó elképzelésében), és a főmaffiózó, Peacock, a kolduskirály (Albert János meggyőző dörzsöltséget mutató ábrázolása) között. Smith mindenütt jelen van, mindenütt intézkedik, s mindent pénzzel vagy pénzért intéz el. Ehhez a szerepképhez talált ki Mezei Zoltán egy látszólag naiv, lényegében azonban végtelenül romlott, számító, erkölcsstelen embert ábrázoló gesztusegyüttest. Körnöci Petronella a naivságot és a női erélyességet meg ravaszságot ötvözte Pollyban. Ábrahám Irén pedig a már mindent kitapasztalt nőt mutatta meg Lucyban, az elhagyott gengszterfeleségben. A gengszterteam – Vukoszávlev Iván, Szilágyi Nándor, Csernik Árpád f. h. – tagjai jó csapatteljesítményük mellett jeleztek, a kis gazemberben is megbűvő-ágaskodó önállósulási vágyat.

Még egyszer: közel sem hibátlan, de szándéka szerint fontos előadás a *Koldusopera* Újvidéken Robert Kolar rendezésében.

GEROLD László